

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VII. An, & qualiter Ecclesiastici ligentur legibus, & statutis Laicorum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

inspicere: secus est, ubi causa dubia est; tum enim ad Superiorem recurri debet, si id fieri possit.

615. Quòd autem quandoque occurrant ejusmodi casus, ubi secundum legis literam videatur procedi non posse, inductione constat; nam saepe lex indeterminatè habet, nisi gravia criminis indicia habeantur, non esse deveniendum ad capturam; vel torturam criminosi; quin determinet, quæ sint ea gravia indicia? Similiter non rarò lex statuit, *Judici sic, vel sic procedendum esse in casu, quo alicui metus gravis, vel atrox injuria illata est; quin definiat, quis metus gravis, aut injuria censerì atrox debeat?* cum omnes casus speciales, qui ex variatione circumstantiarum innumerabilium, mirè variantur, unà lege universali comprehendere non possint. Licet autem interdum in lege speciatim exponatur, quis metus v. g. censeatur *gravis?* &c. hoc tamen communiter non fit aliter, quàm *exempli gratia* asserendo unum, vel alterum casum, ut in multis liquet. Et ideo in ejusmodi casibus occurrentibus, fori præsertim externi Judex, non statim *sensu suo duci debet* (qui frequenter cæcis affectibus corrumpi potest) sed quando casus neque per legem, nec statuta, stylum Curia, seu consuetudinem, decisionem habet, in judicando adhærere debet communi, & meliorum Doctorum opinioni. Quia cum inter litigantes arbiter constitutus sit; sequi cogitur, quod probabilius, seu veritati ac justitiæ magis consentaneum est. Nam hoc importat *obligatio muneris judicarij*; ita Layman l. 1. Summa, tr. 2. c. 6. n. 5. Dixi: opinioni communi, & meliori. Nam major opinionis probabilitas non debet sumi *ex sola pluralitate authorum* eam sequentium, sed ex pondere, & gravitate rationum, quibus nititur, L. 1. C. de veteri jure enucleando, ibi: *sed neque ex multitudine Authorum, quod melius est, judicatore;* cujus rationem dat ipsa lex dicens: *cum possit unius forsitan, & deterioris sententia, & multos, & majores aliquâ parte superare.* Cui consonare videtur c. Capellanus, de Feriis, ibi: *posterior sententia meliori, & subtiliori nititur ratione.* Et ideo rectè ait gloss. marginal. in cit. L. 1. *ponderande sunt sententia, non numeranda.* Si autem

nec his juvari possit, tradit hanc regulam Manzius p. 1. Instit. ad Tit. 2. 2. §. 9. *de jure naturali, n. 16. quòd, quoties aliquid jure non satis reperitur definitum, recuratur ad Judicis arbitrium.*

§. VII.

An, & qualiter Ecclesiastici ligentur legibus, & statutis Laicorum?

Ante resolut. not. 1. per exemptionem, seu immunitatem Ecclesiasticam intelligi jus, vi cujus Ecclesiæ, personæ Ecclesiasticæ, ac earum bona eximuntur, seu liberantur à præstandis oneribus, vel etiam subeundis officiis sæcularibus, & subjectione, *relatè ad Laicum Superiorem.* Hoc autem nomine veniunt solum exemptiones illæ, quæ toti statuj Clericorum, vel omnibus locis, aliisque rebus Deo particulariter dicatis communes sunt. Sic Thom. Delbene c. 1. de Immun. Ecclesiastica, dubio 1. n. 4. hæc immunitas triplex est: *Localis*, quæ Ecclesiis, & aliis locis Ecclesiasticis; *Realis*, quæ rebus, seu bonis ad Ecclesiam, vel Clericos pertinentibus; *Personalis*, quæ ipsis personis Ecclesiasticis concessa est. Not. 2. potissimam quaestionem hic in eo versari, *an Clerici, & Regulares civilibus Principum legibus, & statutis obligentur?* Negativam sequuntur non tantum Theologi, sed etiam Canonistæ, fundantes se in eo, quòd nemo ligari possit legibus, aut statuto alicujus, nisi subditus sit jurisdictioni, & potestati Legislatoris *quoad eam materiam, circa quam versatur lex;* sed Clerici, & Regulares nulli jurisdictioni, seu potestati Legislatoris Laici subditi sunt quoad personas suas, Ecclesias, ac earum & sua etiam bona: ergo nullis eorum legibus, & statutis ligari possunt. Minorem probant ex utroque jure humano, civili scilicet, & canonico.

617. *Ex jure civili.* Nam in Authentica *Cassa, de sacrosanctis Ecclesie, Cassa*, inquit Imperator, *& irrita esse denuntiare per totam Italiam precipimus omnia statuta, & consuetudines, contra libertatem Ecclesie, ejusque personas.* Ea porro statuta Laicorum *contra libertatem Ecclesiasticam* censentur, (ut dicimus amplius n. 635.) quibus Clerici timidiores, & mi-

nus expediti redduntur, vel ad amplectendum statum, vel ad exercenda officia suscepti status, quod sane fit per onera, & gravamina, quæ Laicorum statutis, & præceptis, personis Ecclesiasticis directè, vel indirectè, & cum effectu inferuntur; sic Bart. in Authent. Cassa, & L. 1. §. quæ oneranda, ff. quarum rerum actio non datur; & Suarez de immunit. Eccles. c. 22. n. 11. Plura super hoc videri possunt in l. 1. authenticorum, & in authent. Item nulla, C. de Episcop. & Cleric. His addi potest constitutio quarta ex Constitut. Friderici Secundi Imperatoris, cujus verba sunt: *item statuimus, ut nullus Ecclesiasticam personam in criminali questione, vel civili, trahere ad iudicium seculare præsumat, contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones; quod si fecerit, actor à suo iure cadat; & iudicatum non teneat: & Iudex sit ex tunc iudicandi potestate privatus. Statuimus enim, ut si quis Clericis, vel personis Ecclesiasticis iustitiam denegare præsumserit, tertio requisitus, suam jurisdictionem amittat.*

118. *Ex iure Canonico.* Nam in c. quæ in Ecclesiarum, 7. h. t. dicitur, quod constitutio Laicorum, Ecclesias, personas Ecclesiasticas, ac earum bona non adstringat; & c. Ecclesia S. Mariae, 10. eod. quod statutum generale Laicorum ad Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, vel ipsarum bona, in earum præiudicium non extendatur: nec etiam speciale, licet earum commodum, & favorem concernat, c. significasti, 18. de foro compet. quod Clericus in Iudicem non suum (nisi fortè sit persona Ecclesiastica, & Diocesani voluntas accesserit) consentire non possit. Et ideo in c. si diligenti, 12. eod. Clericus constituens, seu se subjiciens Iudici Laico, etiamsi proprium iuramentum, & adversarij consensus accedat, causam perdit, & à communionem jubetur haberi extraneus, c. Noverit, 4. de sent. excom. ubi Honorius III. excommunicat eos, qui de cætero servari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas, contra Ecclesie libertatem. Eandem excommunicationem statuit idem Pontifex cit. c. Noverit, in statarios, scriptores statutorum ipsorum, Potestates, Consules, Rectores, Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi sta-

tuta, & consuetudines editæ fuerint, vel servata; item illos, qui secundum ea præsumpserint iudicare, vel in publicam formam scribere iudicata. Ubi expressè additur, & habetur in integra Lectione, quod hanc excommunicationem in Basilica Principis Apostolorum præsentem Fiderico Romanorum Imperatore, in celebratione missarum, postquam Honorius capiti ejusdem diadema imposuit, accensis candelis pronuntiaverit. Demum in c. 1. de Immunit. Eccles. in 6. indistinctè dicitur: *quacunque res, seu bona Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum dicuntur exempta à jurisdictione secularium, etiamsi intra illorum districtum, vel territorium sint constituta: excipe bona feudalia, quia clericus vasallus laici, quoad feudum, laici potestati, & jurisdictioni subest, c. Transmissa, de foro compet. Denique c. quanquam, 4. de Censib. in 6. expressè dicitur, quod Ecclesie, Ecclesiasticæq; persone, ac res ipsarum, non solum iure humano; quin imò & divino, à secularium personarum exactionibus sint immunes; ergo ex utroque iure certum est, potestatem, & jurisdictionem laicam nihil omnino posse contra Ecclesias, Ecclesiasticasque personas, ac earum bona, etiam leges, & statuta condendò contra libertatem Ecclesiasticam, nimirum in illis, in quibus ab eorum potestate, ac jurisdictione exempti sunt.*

619.
Ex his tam apertis summorum Pontificum decisionibus (nisi quis dicat eos in re pertinente ad mores fidelium, dixisse falsum, quod nefas est) videtur certum, quod Laici statutis suis non possint derogare iuribus Ecclesiarum, c. quæ in Ecclesiarum, de constitut. Laymam in cit. c. n. 1. Hinc Magistratus secularis nec ex plenitudine potestatis quidquam disponere potest circa Ecclesias, personas Ecclesiasticas, earumque bona. Nam nulla potestas aliquid potest circa non subjectam. Nec obest, quod mali politici communiter objiciunt: *necessitas legem non habet; & quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum. reg. 4. de regul. juris.* Nam necessitas, aut ratio boni publici jurisdictionem fundatam, seu præexistentem extendere quidem potest; sed ubi non subest, seu non præexistit circa talem materiam, dare non potest, ut notat Suarez in de-

in defens. fid. Cath. l. de immunit. Eccl. c. 31. n. 8. Unde omnino cum Christi Vicario negandum est, quod sola necessitas det jurisdictionem: at potestati laicæ, quæ tali, nulla est jurisdictione in Ecclesiis, earumque personis, aut res; ergo eam etiam in casu necessitatis non acquirit; ita Layman *in c. 7. de Constitut. n. 12.* Imò nec vi consuetudinis etiam immemorialis, aut præscriptionis, jus ullum in Clericos habere potest, quia Laici sunt inepaces juris Ecclesiastici, seu spiritualis. sic Barbosa *in c. 7. de constit. n. 3. &c.*

620. Hinc universaliter tenendum, quod leges, constitutiones, aut statuta laicorum, quæ de Ecclesiis, aut Ecclesiasticis rebus, vel personis, *specificè*, hoc est, *expressè*, & *nominatim* disponunt, fixe *præcipiendò*, sive *prohibendò*, licet earum commodum, & favorem concernant, omnino irritæ sint, & vim nullam habeant, defectu potestatis; ita definitum est *c. Ecclesia s. Maria de constit. Dixi: si specificè* disponant de Ecclesiis, aut earum rebus, vel personis. Nam si disponant *generaliter*, nec juri Canonico contradicant, & statutum aliàs honestum sit, nec ex objecto suo onerosum, aut Ecclesiasticæ libertati contrarium, nec dedecens statum Clericalem, statuta ejusmodi *generalia*, etiam Clericos, & personas Ecclesiasticas, saltem vi *directivâ* ligant, sed solum juxta dicenda *in seqq.* sic Barbosa *in c. 10. de constit. n. 3.* Zoësius *in 1. decret. tit. 2. n. 37.* Talia statuta sunt, quæ respiciunt regimen, & politiam civitatis, cujusmodi sunt statuta, quibus juxta rerum venalium prætia taxantur, vel prohibentur arma deferri noctu, vetantur merces extrahi, præscribitur forma contractibus, &c.; ita Sotus *l. 1. de just. q. 6. a. 7.* eodem etiam modo quidam resolvunt, etiam Clericos ligari consuetudine Clericis, & Laicis communi. Barbof. *cit. n. 4.*

621. Verum circa prædictum casum controversia est, an Clerici, & Regulares prædictis legibus *directè*, ac *in vi earum* obligentur? Aliqui censent hanc ipsam obligationem parendi ejusmodi statutis, vel consuetudini, non nasci *ex vi statuti Laicorum*, v. g. taxantis prætium rei venalis; sed *ex ipso jure naturali, & divino*, quo

tenemur res nostras justò prætium vendere. Quare, si lege Principis laici poena sit constituta in eos, qui plus vendiderint, ejus poenæ laicus fit reus, non Clericus; sic Barbosa *cit. n. 4.* Azor *Institut. moral. p. 1. l. 5. c. 12. q. 4.* Zoësius *cit. n. 38.* Alij autem cum Suarez *l. 3. d. legibus, c. 3. & 34. n. 13.* his legibus Clericos, & Regulares obligari solum, in quantum ab Ecclesia receptæ sunt. Nam in ejusmodi personas nulla Laicis potestas attributa est, ut expressè dicitur *c. Ecclesia s. Maria, de Constitut. c. Decernimus, de Judic. c. Seculares, de foro compet. in 6.*

Castropalaus *p. 1. rr. 3. D. 1. p. 24. §. 6. n. 5.* prædicta non approbat; & 1. quoad hoc, quo dicitur non peccare Clericos, & Regulares contra leges, & statuta Laicorum *directè*, si eas leges non observent. 1. quia sic non committerent injustitiam vendendò triticum ultra prætium taxatum à lege. 2. sic non facerent contractum irritum, etiam non servatâ formâ, jure vel statuto generaliter præscriptâ, &c. Nec approbat integrè modum dicendi Patris Suarez; Sed *n. 6.* censet probabilius, dictis legibus *per se ac directè* Clericos obligari. Nam Clerici cives sunt, & partes præcipuæ talis Reipublicæ; ergo etiam illi Gubernatori politico talis Reipublicæ debent esse subjecti in merè temporalibus; at is in eo casu non est Pontifex, sed Rex v. g. vel supremus ejus gubernator: ergo. Primam conseq. probat; quia neque jure divino, neque humano exempti sunt à gubernatione politica Reipublicæ. *Non ex jure divino*; nam *omnis anima potestibus sublimioribus subdita est*, juxta S. Paulum, *ad Rom. 13.* quæ verba expendens D. Chryostomus *hom. 23.* extendit etiam ad Clericos; & paulò superius dixit: Christum leges suas non ad hoc induxisse, ut politicas evertat; sed ut ad melius instituat. *Non etiam ex jure canonico*; tum quia sæpè præcipit eas observari; tum quia, quando personæ Ecclesiasticæ dicuntur exemptæ à jurisdictione Laicorum, intelligi debet *quoad vim coercitivam*, seu punitionem; & *quoad vim directivam in rebus tantum spiritualibus, & quæ illorum immunitatem spectant.* sic ille.

Sed contrarium videtur probabilius, nimirum Clericos, & Regulares, non ligari

622.

623.

gari

gari per se, ac directè ullis legibus, & statutis Laicorum. Et. 1. loquendò de legibus, & statutis contra immunitatem Ecclesiasticam concedit ipse Castropalaus, ut constat ex eod. in cit. §. 6. n. 1. & 6. de aliis verò (de quibus in præfenti agitur, ut diximus n. 620.) quæ scilicet Clericorù statum non dedecent, probatur: Quia nemo per se, ac directè potest ligari legibus ejus, cui nulla in eum attributa est jurisdictio, & potestas; sed in Clericos, & Regulares nulla Laicis est attributa jurisdictio, & potestas, ut constat ex n. 616. Cùm enim omnis potestas sit à Deo mediâtè, vel immediâtè, etiam in Principe Laico, ut diximus supra; quæ illa sit, & quanta? nemo certius definire potest, quàm Ecclesia; hæc autem expressè, ac indefinitè dicit, *Laicis in Clericos, & personas Ecclesiasticas nullam jurisdictionem, vel potestatem attributam esse*, ut præmissum est; ergo.

624. Nec obstant contraria fundamenta. Ad 1. in n. 622. B. ut verum, sit, Clericos committere injustitiam vendendo triticum, ultra taxatum pretium à lege, non requiri, quòd *directè* obligentur statuto Laicorum taxante pretium; sed sufficere, quòd *indirectè*, quatenus jure naturali, & divino directè obligantur res suas justò prætiò vendere, & consequenter indirectè præscriptæ se taxæ in tali Republica accommodare. Idem respondetur ad alterum de contractibus celebrandis juxta præscriptam formam, ne cæteròquin lædant jus alienum, inæqualitate onerum, nec statum Ecclesiasticum dedecentium. Ad 2. B. concedi personas Ecclesiasticas adstringi legibus civilibus in merè temporalibus, quæ omnibus civibus communes sunt, nec dedecent eorum statum, nec lædunt eorum immunitatem; *at non directè, ac in vi legis civilis* (nam ad hoc nulla Laicis potestas attributa est) *sed solum indirectè*, nimirum *in vi legis naturalis, & divine*, qua pars quælibet secundum rationem statûs sui tenetur procurare bonum totius. Unde omnino negandum est, personas Ecclesiasticas, nec jure divino, nec jure humano exemptas esse à gubernatione politica Reipublicæ, importante vim *directè obligandi* ejusmodi personas, ut constabit ex seq.

625. Et quidem exemptas esse *jure divino* dicemus infra à n. 640; nec obstat textus

S. Pauli in n. 622. Concedo enim, omnem animam potestatibus sublimioribus subditam esse, *secundum mensuram jurisdictionis à Deo immediâtè, vel mediâtè concessæ*; at personas Ecclesiasticas *per se, ac directè* obligandi legibus politicis nulla Laicis potestas attributa est ex n. 616.; & S. Chryostomus rectè intelligitur de obligatione solum indirecta; cùm id doctrinæ Conciliorum, & sacrorum Canonum à n. 618. multò conformius sit. Nec aliud intendit Christus per leges à se indutas.

Exemptas esse *jure humano*, constat non tantum de jure canonico à n. 618. sed etiam civili, ex n. 617. Ex eo autem, quòd jus Canonicum sæpe præcipiat servari leges, non sequitur, Clericos obligari *directè in vi talis legis*, in quantum procedit à Legislatore Laico; sed in vi legis *canonizate*, seu in quantum approbatur, & assumitur à Legislatore Ecclesiastico, eo ipso impertiente illi auctoritatem suam, & vim canonis, ut patet in multis casibus de cognatione legali ex arrogatione, vel adoptione &c.

Nec ulli dubium esse potest, personas Ecclesiasticas à jurisdictione Laicorum, *Ecclesiastico jure*, exemptas esse, ut manifestum sit à n. 618.; immeritò autem eam exemptionem limitat tantum *ad spiritualia, & quæ lædunt eorum immunitatem*. 1. quia leges Laicorum, quæ sive generaliter, sive specificè disponunt, etiam in favorem Ecclesiarum, irritæ sunt, etiam si non sint *de puris spiritualibus*. Nam, ut habetur c. *Ecclesia S. Mariae*, 10. h. t. statutum Basilij, Præfecti Urbis Romæ, *de non alienandis prædiis rusticis, vel Urbanis* (quæ temporalia sunt) ministeriis, & ornamentis Ecclesiarum deputatis, fuit in favorem Ecclesiarum, & nullatenus pœnale; & tamen Innocentius III. ibid. expressè definivit *irritum*, ac omnino reprobavit eâ potissimum ratione, *quòd auctoritate non fuit Romani Pontificis roboratum; cùm Laicis* (etiam religiosis, ac piis) *super Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis, nulla sit attributa facultas: quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi*. Ubi not. to *nulla facultas, nec imperandi auctoritas*, etiam in temporalibus, ut liquet ex allato casu, & pluribus ibid.

Ex hoc sequitur, non posse admitti restrictioni-

strictionem, quam n. 622. attulimus ex P. Castropalao; imò eo ipso lædi immunitatem Ecclesiasticam, si Laici usurpent si-
bi motu proprio auctoritatem imperandi, vel ipsis personis Ecclesiasticis, etiam sine coërcitione, vel de bonis, & rebus Ecclesiasticis, ut liquet ex n. 618. & citatis ibidem juribus, ubi dicitur, *quascunque res, seu bona*, exempta esse à jurisdictione Laicorum; ergo non sola *spiritualia*; & quoniam expressè dicitur *nulla potestas, nulla imperandi auctoritas*, manifestè excluditur potestas saltem *directè* ligandi legibus suis, sive consideretur, in quantum est coërcitiva, sive in quantum merè *directiva*. Nam tò *nulla* excludit omnia.

629. Esto igitur Clerici non observent leges, & statuta Laicorum, & ob id directè violent jus naturale, ac divinum; non tamen ex hoc fiunt obnoxij pœnæ, si quæ transgressoribus statuta sit lege Principis; quia qui non observat id, quod lege, quâ non tenetur, cautum est, non potest dici *transgressor*. Et quidem si agatur de pœna, vel punitione, quæ requirit cognitionem causæ, communis Doctorum sententia est, irritam esse legem Laicorum, quæ statuit ejusmodi pœnas in Clericos transgressores statuti etiam non specificè lati in Clericos; hi enim exempti sunt à foro Laicorum; sic Castropalaus *p. 1. tr. 3. D. 1. p. 24. Q. 6. n. 7.* Idem dicendum venit de pœna, seu punitione ipsi delicto annexa. Nam etiam hæc punitio est quædam virtualis sententia, lata non adversus communitatem, sed adversus quamlibet personam particularem delinquentem in statutum. Nam Clericus, quâ talis, exemptus est à foro, & jurisdictione laica, *c. at si Clerici, c. Clerici, & c. qualiter, de Judiciis, c. Ecclesia. S. Maria, de constitut. c. decernimus, de re judicata, c. saculares, de foro competente.*

630. Unde deducitur, statutum Laicorum, expressè disponens de Clericis, Ecclesiis, aut rebus Ecclesiasticis, *precipiendò*, aut *vetandò*, irritum esse, quamvis respiciat eorum favorem, ex n. 618. nam nulla jurisdictio extendere se potest extra limites suos; seu erga non subjecta, *L. ult. ff. de jurisdict. omnium Judic.* nisi spontè recipiantur ab habente legitimam potestatem; sed tunc vim habent non ex auctoritate statuentium, sed auctoritate confir-

Tom. I.

mantis, seu recipientis; ita Layman *in c. 10. de constit. n. 3.*

Sic nec leges sæculariù *generaliter* lætæ, quæ per se, & ex objecto onus imponunt, seu gravamen, aut juri acquisito derogant, extendunt se ad Ecclesias, aut earum res, ac personas; ita Bartol. in *L. Cunctos populos, C. de Sancta Trinit. q. 5. n. 28.* Andr. Gail. *l. 2. observ. 23.* Layman *cit. n. 4.* quia actus imponendi onera, & gravamina, præferunt jurisdictionem ergo eos, in quos feruntur; at à jurisdictione Laicorum exemptæ sunt Ecclesia, res, & personæ earum, *c. quanquam, de censibus*, in 6. & hoc max imè procedit, si ratio statuendi de rebus, aut personis Ecclesiasticis, in statutis afferatur jurisdictioni territorialis magistratui laico competens. Nam, quod apud omnes notum est, ea non nisi erga personas, & res subditas extendi potest; tales autem non sunt Ecclesiæ, earumque res, & personæ relatè ad Laicos. Et ideo hi non tantum irritò statuunt, sed etiam peccant, si pœnam, & gratiæ suæ amissionem Clericis statuti sui transgressoribus, unà cum Laicis, tanquam inobedientibus, & contumacibus adjiciant, vel minentur. Nam hæc statuta apertè repugnant libertati Ecclesiasticæ. Quamvis enim concedamus, statutis Laicorum *generatim* disponentibus *quoad vim directivam* ligari etiam Clericos; juxta id, quod dictum est à n. 620.: negandum tamè est *quoad vim coërcitivam*, seu punitivam; ita Castropalaus *cit. n. 7.* nec obstat, quòd jus præcipiendi per se conjunctam habeat vim puniendi; quia per accidens (si scilicet quis exemptus sit à vi coërcitiva) fieri potest, ut separentur. V. Azor *p. 1. l. 5. c. 41. q. 2.*

Neque dicas ex reg. 55. in 6. *qui sentis onus, sentire debet commodum, & contra*: ergo cum personæ Ecclesiasticæ unà cum laicis, tanquam partes, & membra Reipublicæ civilis, utantur commodis, ac juribus communibus, ex pacto quodam tacito, & naturali æquitate dicendum venit, eas oneribus, & gravaminibus communibus subjectas esse, præsertim, cum Magistratus sæcularis obligationem habeat, & non minùs curam gerat, ut defendat eas, quam Laicos. nec illam regulam juris, nec æquità em naturalem, quæ de se optima est, huic materiæ bene applica-

U

applicari. Hæc enim commoda, quæ à Magistratu civili præstantur Ecclesiasticis personis, his præstantur *ex debito propter spiritualia officia, & obsequia*, quæ Reipublicæ civili præstantur ab Ecclesiis, ut notat Apostolus. 1. ad Cor. 9. *si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus*; de quo fufius Laymam *cit. n. 6.* Reverà enim temporalia, quæ à Laicis percipiunt Ecclesiastici ministrantes eis bona spiritualia, comparatione horum modica sunt; ut rectè docet Apostolus. Accedit, quòd pro his, quæ illis præstantur à Laicis, qui curam Communitatum gerunt, amplissimè satisfiat, per subjectionem indirectam, de qua diximus à n. 620.

633. Nec istud dicunt soli Ecclesiastici. Nam ipsi etiam Principes Laici dicunt, si exactiones, collectæ, angariæ, seu vehiculares, aut similes præstationes Ecclesiasticis personis indicantur, contra earum privilegia, & immunitates, eas utroque jure nullas esse, ut apertè constat ex jure civili, de quo n. 617. & ratio est; quia Laici carent legitimâ facultate non tantùm lædendi immunitatem Ecclesiasticam per leges suas illi contrarias, ut constat; sed etiam directè, vel *generaliter*, vel *specialiter* ligandi Ecclesias, personas Ecclesiasticas, & quascunque earum res, & bona, ex juribus jam præmissis. Similiter, irritum est statutum Laicorum (in quantum se extendit ad personas Ecclesiasticas) quo disponitur, ut si quis incolarum bona sua in alium locum transfert, partem aliquam, decimam v. g. *filco*, vel communitati solvere cogatur; vel si quis civium filiam, vel filium religionem ingressurum dotaverit, partem aliquam publicæ fabricæ applicare necesse sit. Ratio sumitur ex defectu statuendi de his bonis in præjudicium Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum. Et ejusmodi statuta nullâ consuetudine, vel præscriptione stabiliri possunt, ut constabit, cum opponantur juri divino; sic Felinus *in c. 10. de constit. n. 94. ex c. 1. de consuetud.*

634. Irritum pariter est statutum municipale Laicorum, ut qui religionem ingrediuntur, excludantur ab hæreditate, & vel parte aliquâ hæreditatis, vel solâ legitimâ, seu vitalitiõ contenti sint, & esse debeant. Ratio est eadem, & ita tradunt passim o-

mnes Canonistæ. Nam tale statutum retrahit ab ingressu religionis, facitque homines timidiore, & magis impeditos, ne ingrediantur; Layman *in c. 10. de constit. n. 7.* Irritum quoque est statutum municipale Laicorum in ordine ad res, & personas Ecclesiasticas, ut res immobiles æquè, ac mobiles triennij spatiõ usucipiuntur; ratio est eadem. Unde Gail. *cit. observ. 32.* testatur, in Camera Imperiali decisum esse, quòd statuta Laicorum non ligent Clericos; cum sint contra libertatem Ecclesiasticam, juxta Authent. *Cassa, cit. sup. n. 617.*

635. Notandum autem, *ea statuta Laicorum contra libertatem Ecclesiasticam censeri*, quibus Clerici timidiore, & minus expediti redduntur, vel ad amplectendum statum Ecclesiasticum, vel ad exercenda officia suscepti statûs, quod sanè fit per onera, & gravamina, quæ Laicorum statutis, & præceptis personis Ecclesiasticis directè, seu indirectè, & cum effectu inferuntur. Bartol. in authent. *Cassa, & L. 1. §. quæ oneranda, ff. quarum rerum actio non datur*, & Suarez *de immunit. Eccles. c. 22. n. 11.* Nam sicut à potestate sæculari commoda, favores, & privilegia, Clericis concessa, statum clericalem cohonestant, personas Ecclesiasticas animant, & ad officia sua erga populum fidelem alacriùs obeunda excitant, aliosque plures ad amplectendum ejusmodi statum excitant; sic vicissim onera, & gravamina, quæ Laicorum statutis, & præceptis, personis Ecclesiasticis directè, vel indirectè, ac in effectu inferuntur, statum Ecclesiasticum dehonestant, ignobilem, ac despectum reddunt, Clericorum animos contristant, ac dejiciunt, & alios ab hujusmodi statu assumendo absterrent; ita Laymam *in c. 10. h. t. n. 8. §. c. 1. de Immunit. Eccles.* ubi dicitur, quòd libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam lædere, ac minuere, tanquam honoris, & privilegij Ecclesiarum invidi moliantur.

636. Si autem quæras, an invalida sint statuta Laicorum, quæ specificè disponunt de bonis personarum Ecclesiasticarum, *etiam patrimonialibus*? R. quòd sic; quia & hæc exempta sunt ab omni foro, & jurisdictione sæculari. Quando enim personæ sunt exemptæ, etiam res earum, utpote accessoriaræ, sunt exemptæ; Abbas *in c.*

in c. *Qualiter*, de *judiciis*, n. 17. ibi: *certum est, quod persona est exempta; ergo & res.* Ex eodem invalida sunt Laicorum statuta, quibus conceditur Laicis, habentibus feudum ab Ecclesia, ut illud in casu necessitatis alienare possint, sine consensu Domini directi, c. *qua in Ecclesiarum*, de *Constit.* & hoc universaliter procedit de bonis, quorum dominium directum est penes Ecclesiam, licet utile sit penes Laicum; sic Pirhing de *constit.* n. 77. quod verum est, quamvis in contrarium à Jure Canonico nihil reperiatur in tali casu statutum. Nam hoc Ecclesiae præjudicium nullo jure subest jurisdictioni Laicorum, quam habent à Deo, ut constat ex n. 640. & seq.

637. Leges verò, & statuta Laicorum, quibus Clericis conceditur purus favor, cum talis concessio non sit actus jurisdictionis exercitæ in Clericum, omnino valent. Sic valet statutum Laicorum, ut Clerici primogeniti possint succedere in feudis, majoratibus, fideicommissis, &c. Nam privilegia concedi possunt etiam non subditis, & omnino extraneis, ne in detrimentum cedat, quod in favorem concessum est. Hinc si fiat statutum Laicorum, ut femina non succedat, quamdiu superest agnatus masculus, etiam Clericus, & Monachus in hoc beneficio comprehenditur. Nec obstat, quod diximus, non valere statutum Laicorum, licet favorem contineat. Nam hoc intelligendum venit, ut liquet ex textu c. *Ecclesia S. Mariae*, si procedat Clericis *præcipiendò*, vel *vetandò*; non autem *purè concedendo*, *donandò*, &c. Si autem ejusmodi statutum, excludens feminas, primò factum sit, postquam aliquæ religionem ingressæ sunt, quoad has invalidum est, secundum vim earum exclusivam; quia jam ingressæ non amplius subsunt statuentium jurisdictioni. Et ideo etiam irritum est statutum Laicorum, ut filij, vel filia, ingressi, vel ingressæ Religionem, non succedant; quia statuunt in non subjectos. Idem est, si dicant: *ingrediens religionem*, quia sic effectus ejus confertur in tempus inhabile, ut pluribus ostendi in tract. de *Jure*, & *Just.* n. 110. Idem enim est, *aliquid fieri tempore inhabili*, & *ejus effectum conferri in tempus inhabile*. L. *Quod sponsa*, C. de *donat. ante nuptias*. Tale

Tom. 4.

autem statutum cum effectu non obligat, nisi cum per professionem ingreditur, quo tempore jam non amplius subest jurisdictioni laicæ; ergo.

638. Ceterum leges civiles communes (si habeant qualitates, de quibus n. 620.) maximè Cæsareæ, à Jure Canonico potissimum approbatæ sunt, adeoque etiam in foro Ecclesiastico servandæ *in vi legis receptæ ab Ecclesia*, modò non sint contrariæ Sacris Canonibus; secus est de municipalibus, locorum specialium statutis, quæ contra jus commune sunt. Abbas in c. *1. de novi operis nuntiat. num. ult.* Major tamen favor, & exemptio competit Ecclesiis, & communitatibus Ecclesiasticis, quàm earum personis in particulari; quia causa publica magis favorabilis est; sic Layman in c. *Ecclesia*, de *constit.* n. 14. Et quoniam observari statuta edita contra libertatem Ecclesiasticam, prohibetur sub pœna excommunicationis; & in bulla cœnæ, *cenfurâ* 14. excommunicantur, qui statuta, ordinationes, vel constitutiones in genere, vel in specie, quovis quæsito colore fecerint, vel publicaverint, vel factis usi fuerint, unde libertas Ecclesie tollitur, seu in aliquo læditur, aut alio quovis modo restringitur: dubium esse non potest, obligationem non lædendi per ejusmodi statuta Sacrorum Canonum dispositionem esse gravem.

639. Si tamen fieret statutum à Laicis, quo decernitur, ne ipsorum privilegiis potiantur non subditi; non derogaretur immunitati Ecclesiasticæ: quia aliud est, *derogare*, aliud *privilegium non concedere*; sic Azor p. 1. *Instit. mor.* l. 5. c. 13. q. 4. excipe, nisi prius fuisset statutum in favorem Ecclesiarum, vel Communitatem, in quibus degunt Ecclesiastici; quia tunc non valeret statutum illud revocans, postquam ab eo, cui concessus est favor, statutum acceptatum est; quia statutum sic acceptatum transit in jus; Azor *cit.* q. 5. irritum autem est statutum Laicorum, quo cavetur, ne quis apprehendat possessionem Ecclesie, vel beneficii *sine facultate ejus, qui præest populo Civitatis, provincie, vel loco*; sic enim derogat juri Ecclesie, & potestati Clericos mittendi in possessionem Ecclesiarum, vel beneficiorum. Azor *cit.* q. 6. Felinus in c. *Ecclesia S. Mariae*, de *Constitut.* n. 96. ex

U 2

commu-

communi sensu interpretum juris Pontificij. Quid verò dicendum de statutis laicorum Principum, ne literæ Apostolicæ sine suo consensu in regnis suis publicentur, vel affigantur; ne exteris beneficia in suis territoriis conferantur, vel pensiones assignentur, tractat Azor p. 1. *Instit. moral. l. 5. c. 14. q. 3. &c.* ubi rarissimos casus proponit in hac materia, quos consultò prætermittimus.

§. VIII.

An, & quo jure Ecclesiæ, ac personæ Ecclesiasticæ, earumque bona exempta sint à jurisdictione Laicorum.

640. **I**mmunitatem Ecclesiasticam, & exemptionem talium personarum, & quarumcunque rerum ad eas pertinentium esse non tantum juris Ecclesiastici, sed etiam civilis, ex dictis hæcenus constat; quæstio est, an etiam sit *juris divini*? ante resolut. not. *jus divinum* aliud esse *scriptum, traditum, & explicatum*. *Scriptum* est, quod habetur ex sacris literis; *traditum*, quod per traditionem; *explicatum*, quod ex Conciliorum generalium, & Pontificum decretis, jus divinum explicantibus. Porro, immunitatem illam esse de jure divino, ex pluribus locis probari potest, de quibus fusè Delbene *cit. dub. 2. s. 1. d. n. 1.* Nam in c. *Continua*, i. 1. q. 1. & c. *futurum*, i. 2. q. 1. Constantinus Imperator quærimoniis quorundam Clericorum respondens, ait: *Vos à nemine judicari potestis, sed judicio Dei reservamini, c. quanquam, de censib. in 6. ibi: Ecclesiæ, Ecclesiasticæq; personæ, & res ipsarum* non solum jure humano, quinimò & divino à secularium personarum exactionibus sunt immunes. Ex Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess. 9. in bulla reformationis Curie*, ibi: *Cum à jure tam divino, quam humano Laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit. Trid. sess. 25. c. 20. de reform. ibi: Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constituta est.* Es his juribus ritè concludi, immunitatem Ecclesiasticam esse de jure divino quoad *causas spirituales*, quæ respiciunt v. g. fidem, Sacramenta, cultum divinum, vel salutem animarum, communiter

conceditur, prout disertè habetur in *Si Imperator, & c. duo sunt, dist. 94.* Judicium enim spiritualiū illi tantum competit, cui Christus concessit, nimirum Petro, & Successoribus ejus, quibus dixit: *pasce oves meas.* Et quoniam ex juris utriusque textibus allatis habetur, *esse juris divini, nullam Laicis esse potestatem* non tantum in personas, sed etiam *res ipsarum*, adeoque causas, sive has, sive illas concernentes, idem de his dicendum est.

Quæstio nunc est, an hoc sit de jure divino *scripto, vel tradito, vel explicato tantum*, explicatione fundatâ in ordinatione divina? qua in re. exemptionem in purè spiritualibus esse de jure divino immediatè, saltem tradito, ut tenet communis; exemptionem autem Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum, quoad ipsas personas, & res temporales earum, etiam esse de jure divino, ut constat ex n. 640. sed probabilius *mediatè* tantum, nimirum *tradito, & explicato*, vel saltem de jure Ecclesiastico introducto, *Deo sic dictante, & præcipiente.* de quo V. Delbene *cit. c. 5. dub. 8. Dixi. 1. de jure divino tradito*; hæc enim veritas in Ecclesiâ Dei continuò à temporibus Apostolorum pro tali habebatur. Nam *immunitas Ecclesiastica vetustissima res est jure pariter divino, & humano*, ut loquitur Concilium Colonienſe *part. 9. c. 20. apud Delbene cit. c. 5. dubit. 8. n. 5.* quod expressè nominat exemptionem *Clericorum, & eorum possessiones à vectigalibus, & tributis*, & ut non extrahantur ab Ecclesiis, si ad eas Rei confugiunt. Dixi 2. de jure divino *explicato* per Concilium, & summos Pontifices, ut patet ex n. 640. & quidem *ex Dei ordinatione*, seu Deo sic ordinante, & dictante, ut patet ex Trid. in *num. cit.* Cum enim potestas Petro, & Successoribus concessa à Christo rectè gubernandæ Ecclesiæ, hoc includat, sine quo ea gubernatio rectè fieri non posset, sicut illa, sic inclusum est ex Dei ordinatione; sed recta gubernatio Ecclesiæ includit exemptionem Ecclesiarum, & Clericorum, saltem quoad substantiam; cum sine hoc ea gubernatio haberi non posset, licet modus inducendi hanc exemptionem tam quoad personas, & materias, quam quoad quantitatem Pontifici remiserit, prout bono Eccle-